
Hadforbrydelser og homofobi

Materielle	Tid	Alder
C10	60 min	16-17

Nøgleord: LGBT, ligebehandling, mobning, skolemiljø

Indhold

På baggrund af en brainstorm om skældsord skal eleverne reflektere over, hvordan almindeligt brugte skældsord som f.eks. "bøsse" og "luder" er med til at sætte bestemte rammer for adfærd. Læreren introducerer derefter eleverne til grundlæggende fakta om hadforbrydelser og homo- og transfobi og diskuterer emnerne i klassen. Eleverne får således mulighed for at se, hvordan almindelige skældsord hænger sammen med normer, der igen hænger sammen med hadforbrydelser.

Formål

- At give eleverne bevidsthed og viden om hadforbrydelser, homo- og transfobi, og hvordan disse hænger sammen med normer i samfundet
- At få eleverne til at reflektere kritisk over, hvilke normer og holdninger der ligger bag bestemte skældsord, og hvordan de påvirker mennesker

Fag

Dansk, historie, samfundsfag

Tidsforbrug

60 minutter

Materialer

- En tavle/et whiteboard
- Bilag 1 til læreren: 'Tekst om homo- og transfobi'
- Bilag 2 til læreren: 'Fakta om skældsord blandt unge'

Vejledning

1. Introduktion til begreber

Fortæl eleverne, at I skal arbejde med emnerne homo- og transfobi samt hadforbrydelser. Forklar dem kort, hvad hadforbrydelser, homo- og transfobi betyder (Punkt 3 og Bilag 1 giver en kort gennemgang af begreberne for dig som lærer).

2. Øvelse: Skældsord

Bed eleverne om at nævne de skældsord, de kan komme i tanker om (ikke kun ord, der går på seksuel orientering og kønsidentitet). Skriv ordene op i den ene side af tavlen.

Diskuter derefter, hvordan man skal være for at *undgå* at blive kaldt disse ord. Hvordan skal man opføre sig for at slippe for at blive kaldt "luder", "bøsse" eller "bitch"? Og hvad fortæller det om de normer, vi har? Skriv svarene på disse spørgsmål op i den anden side af tavlen.

Diskuter ud fra resultaterne på tavlen, hvordan skældsordene er med til at definere grænserne for, hvordan man skal opføre sig. Diskuter også, hvordan det kunne være anderledes – og hvad eleverne selv kan gøre for at ændre på brugen af skældsord?

Du kan vælge at uddybe diskussionen om ordet "bøsse", der er et af de hyppigst brugte skældsord blandt unge, og som unge selv vurderer til at være et af de "grimmeste", se bilag 2).

Eleverne vil formentlig sige, at det ikke bliver brugt bogstaveligt: "Man mener jo ikke, at en person er homoseksuel".

Spørg eleverne, hvad "bøsse" så betyder, når det bliver brugt som skældsord. Hvad kunne man sige i stedet? Skriv buddene op på tavlen.

Spørg derefter, hvad ordet betyder, når det refererer til en persons seksuelle orientering. Skriv svaret op nedenunder.

Det kan f.eks. se sådan ud på tavlen:

Bøsse = idiot – nar – svin

Bøsse = homoseksuel mand / mand der forelsker sig i mænd

Spørg eleverne, hvad de tænker om, at der står det samme ord foran lighedstegnene i begge linjer? Hvilke holdninger og normer ifht. seksuel orientering kommer til udtryk i den "ikke-bogstavelige" brug af ordet "bøsse" som skældsord?

3. Fokus på hadforbrydelser

Forklar eleverne følgende fakta:

Hadforbrydelser er forbrydelser, hvor gerningspersonens motiv er had eller afsky mod den gruppe, som den udsatte tilhører. Det kan dreje sig om race, hudfarve, national eller etnisk oprindelse, tro eller seksuel orientering.

En person kan f.eks. godt blive udsat for en homofobisk hadforbrydelse uden selv at være homoseksuel. Det er gerningspersonens *opfattelse* af offeret, og hvorvidt denne opfattelse er en del af motivet til forbrydelsen, som afgør, om der er tale om en hadforbrydelse. F.eks. hvis en heteroseksuel pige får skrevet ”klamme lebbe” henover sin kollegiedør, fordi nogen tror, hun er homoseksuel.

Ifølge straffeloven er det en skærpende omstændighed, hvis en forbrydelse har baggrund i andres etniske oprindelse, tro, seksuelle orientering eller lignende – dvs. straffen kan være hårdere, hvis der er tale om en hadforbrydelse. Men strenge domme i den slags sager falder ekstremt sjældent i Danmark. Kun ti gange på tre år er lovens skærpende omstændigheder blevet taget i brug.

Ifølge Justitsministeriets tal blev der begået helt op til 16.000 hadforbrydelser i 2008-2009 i Danmark.

Af dem blev 3.176 mennesker udsat for hadforbrydelser på baggrund af seksuel orientering. Vi kender ikke antallet af hadforbrydelser på baggrund af kønsidentitet – dvs. transfobiske forbrydelser – men meget tyder på, at det er meget højt.

Da det danske politi i 2009 begyndte at registrere anmeldelser af hadforbrydelser på baggrund af seksuel orientering blev der kun indgivet 17 anmeldelser af sådanne forbrydelser det år. Og der er fortsat stor uoverensstemmelse mellem det anmeldte antal hadforbrydelser og det reelt oplevede antal. En del mennesker, som bliver udsat for en hadforbrydelse, anmelder det altså ikke, fordi de er blevet så krænkede af angrebet, eller fordi de ikke har tillid til politiet.

Hadforbrydelser skader langt ud over det, det enkelte offer udsættes for. En enkelt hadforbrydelse kan skabe utryghed og angst blandt en hel gruppe mennesker. Hadforbrydelser udgør en trussel mod demokratiet, fordi individer i de udsatte grupper kan blive tvunget til at indskrænke deres bevægelses- eller ytringsfrihed og dermed ikke kan deltage på lige vilkår med andre i samfundet. Det kan f.eks. være at lade være med at færdes ude, at hemmeligholde hvem man lever sammen med, eller ikke at kunne være medlem i en forening.

En særlig og meget omtalt form for hadforbrydelse er såkaldt hadefuld tale (også kriminaliseret i straffeloven). Det indbefatter ytringer, der offentligt eller med et ønske om at udbrede budskabet til en bredere kreds, truer, forhåner eller nedværdiger en gruppe personer på baggrund af disses etniske oprindelse, tro eller seksuelle orientering.

Hadforbrydelser kan være alt fra forhånende tale til trusler og vold. Men daglige racistiske, homofobiske eller transfobiske handlinger på arbejdspladsen, i skolen, i det offentlige rum eller blandt familiemedlemmer havner meget sjældent i statistikkerne over hadforbrydelser.

4. Opsamling

Rund lektionen af med at stille spørgsmål som for eksempel:

- Hvordan påvirker truslen om eller forekomsten af hadforbrydelser efter din mening et samfund? Hvad med de samfundsgrupper, som risikerer at blive udsat for hadforbrydelser? Eller de faktiske ofre for hadforbrydelser?

- Sammenlign hadforbrydelser og mobning. Sammenlign hadefuld tale ("hate speech") med 'almindelige' skældsord, som dem vi har talt om. Hvad er forskellen? Tal med eleverne om mobning og eksklusion som eksempler på nogle af de samme mekanismer, som ligger til grund for diskrimination og i sidste ende hadforbrydelser.
- Diskuter, hvordan ord kan bruges og misbruges. Diskuter det ansvar, som den enkelte har for at medskabe normerne for verbal kommunikation.

Tip til læreren

Vær opmærksom på, om eleverne begynder at tale om homo- og transfobi som noget, der kun forekommer blandt "andre grupper". Her kan det være vigtigt at påpege, at fordomme gennemsyrrer hele samfundet, men at det er meget almindeligt gerne at ville "skyde skylden" på andre end sin egen gruppe, når det kommer til grimme udtryk som hadforbrydelser. Men det er alles ansvar at ændre på normerne og arbejde mod homo- og transfobi og andre former for had og fordomme.

Bilag 1 til læreren: Tekst om homofobi og transfobi

Fra: *Man fødes ikke til homofob, man bliver det.* RFSL Ungdom, 2010.

Ordet fobi forbindes ofte med at lide af ubegrundet frygt for noget, der egentlig er ufarligt. Ordene homofobi og transfobi kan således misforstås som enkeltpersoners sygelige eller irrationelle angst for homoseksuelle, biseksuelle og/eller transpersoner.

Men homofobi og transfobi betegner de negative forestillinger og holdninger, der findes over alt i samfundet, og som kommer af, at mennesker der ikke følger heteronormen anses for afvigende og specielle.

Vi er alle omgivet af heteronormen – normen om, at alle er heteroseksuelle, og at dette er det naturlige, som alle forventes handle ud – og af de homo- og transfobiske strømninger, som indgår i heteronormen. Både LGBT-personer selv og meget ”oplyste” heteroseksuelle personer kan handle eller udtale sig homo- og transfobisk, samtidig med at de selv mener, at de slet ikke har negative holdninger til homoseksuelle eller transpersoner generelt.

Vi vil ofte gerne placere problemet med homofobi og transfobi hos ”de andre”, dvs. personer der bryder med andre normer på forskellig måde. Det er en måde at fralægge sig ansvaret for heteronormativiteten i samfundet og negative holdninger mod mennesker, der bryder med heteronormen.

Homofobiske og transfobiske handlinger kan være alt fra skældsord, fordomsfulde udtalelser, at stille spørgsmålstejn ved ikke-heteroseksuelle og transpersoner til direkte chikane, mobning og vold.

Homofob er altså ikke noget, man bliver født som, men noget de fleste opdrages til at blive i større eller mindre udstrækning i et heteronormativt samfund. Og som med dermed kan ændre på gennem at forandre normer og holdninger i samfundet.

Bilag 2 til læreren: Fakta om skældsord blandt unge

Forsker i Dansk Sprognævn, Marianne Rathje, har i 2011 lavet en undersøgelse af unges og ældres brug af og opfattelse af bande- og skældsord. Hun har talt med knap 900 danskere i alderen 13-14 og 65-93 år, som bl.a. blev spurgt om, hvilke bandeord de syntes var de grimme, de kendte.

Blandt skældsord (altså ikke bandeord*) ser de unges og ældres top-ti over de grimme udtryk, de kender, sådan ud:

Unge top-10	Ældres top-10
1. luder 2. kælling 3. bøsse 4. so 5. bitch 6. fuck dig 7. idiot 8. perker 9. smatso 10. pikslikker/svin	1. luder 2. idiot 3. svin 4. fuck you 5. mula/fanden tage dig/mother fucker/ laban

* Der skelnes mellem skældsord og bandeord således:

”Skældsord minder på mange måder om bandeord fordi også de udtrykker en følelse eller en holdning, og de er ligeledes tilknyttet tabuer. *Luder* har fx forbindelse til tabuet

”prostitution”, og andre tabuer kan være ”homoseksualitet” (fx *bøsse*) og ”psykisk

sygdom” (fx *psykopat*), og de skal ikke forstås bogstaveligt, dvs. *luder* refererer som skældsord ikke til en prostitueret, men udtrykker en holdning til en bestemt person som ikke er prostitueret i den bogstavelige betydning. (...)

Og lige netop det personrettede adskiller bandeord og skældsord fra hinanden: Skældsord bruges om personer, mens bandeord ikke gør. Man kan fx kalde en person som man er sur på, for *luder*, men man siger ikke *luder* hvis man hamrer sig hårdt over fingeren. (...) det er faktisk en nyttig skelnen fordi skældsordene uden tvivl har større følelsesmæssige konsekvenser for tilhøreren end bandeordene har.”

Kilde: Rathje, Marianne: ”Luder og laban. De grimme ord i to generationer”, *Nyt fra Sprognævnet*, juni 2012).